

Een kleine beurs met grote gevolgen

Voor de kust van West-Afrika ligt Banc d'Arguin, een waddengebied dat zijn weerga niet kent. Het is groter dan onze Waddenzee en herbergt het grootste aantal broedende watervogels van West-Afrika en het is onmisbaar voor veel van 'onze' kust- en watervogels die er jaarlijks de winter doorbrengen, zoals lepelaars, sterns, kanoetstrandlopers en grutto's. **Hacen El-Hacen** doet er al jaren onderzoek, aanvankelijk dankzij een beurs van het Eric Bleumink Fellowship.

NIENKE BEINTEMA JAN VAN DE KAM

ERIK BLEUMINK FELLOWSHIP

 WWW.UFEF.NL/PROJECTEN/EBF

Nederlandse ecologen, onder wie RUG-bioloog Theunis Piersma, doen er al veertig jaar onderzoek. Het waren Piersma en collega's die daar in 1980 een record van 2,4 miljoen trekvogels telden – en daarmee Banc d'Arguin in één klap op de kaart zetten als unieke vogelhotspot. Het gebied bleek een cruciale schakel te zijn in de trekvogelroute van Siberië, Scandinavië en de Waddenzee naar Afrika.

Lokale vissers

En toen troffen ze er, op een dag in 2006, een jonge Mauritaanse student. Bos- en natuurbeheer had hij gestudeerd, in Syrië, waar hij ook Engels had geleerd. Maar stiekem was

hij veel meer geboeid door kust en zee, vogels en schelpen, zeegras en wadpieren. Daarom werkte hij voor de Parkdienst: vogels tellen, bodemdieren monitoren. En buitenlandse bezoekers rondleiden, ze helpen bij hun veldonderzoek, en in het Arabisch communiceren met de lokale vissers die de onderzoekers in hun bootjes naar afgelegen plekken brachten.

'Zo leerde ik Theunis Piersma kennen,' vertelt Hacen El-Hacen in een monumentaal pand in hartje Leeuwarden. In het voormalige bankgebouw huist sinds vorig jaar BirdEyes, het expertisecentrum voor trekvoegeologie dat Piersma heeft opgericht vanuit de Rijksuniversiteit Groningen. 'Een jaar later mocht ik voor de Nederlanders een halfjaar waar-

nemingen doen, terwijl zij weer terug in Nederland waren. In die tijd kwam ter sprake dat ik misschien wel een master in Groningen zou kunnen doen.'

Te kostbaar

Een prachtig plan, maar: te kostbaar. De Groningers hielpen bij het zoeken naar een oplossing. Die kwam al snel vanuit het Eric Bleumink Fellowship (EBF), onderdeel van het Ubbo Emmius Fonds. Dit fonds kent beurzen toe aan studenten uit ontwikkelingslanden om aan de RUG te studeren. 'Het EBF is mijn redder geweest,' zegt El-Hacen vol vuur. 'Alles wat ik sindsdien heb kunnen doen, heb ik daaraan te danken.'

In Groningen studeerde hij ecologie en

evolutie, met een afstudeeronderzoek in de groep van Piersma. 'Ik onderzoek lepelaars in Banc d'Arguin,' vertelt El-Hacen. 'Maar geleidelijk ontdekte ik dat ik méér wilde weten. Ik wilde dat hele kuststelsel begrijpen, het samenspel omarmen tussen het zeegras en de wadplaten, en natuurlijk de trekvogels. En ik wilde er het hele jaar zitten, niet alleen als de trekvogels er zijn.'

Grote droogte

Banc d'Arguin heeft de afgelopen decennia grote veranderingen ondergaan. In de jaren '80 was er bijvoorbeeld veel minder zeegras en zaten er meer borstelwormen in de bodem, als voedsel voor de trekvogels. Nu is er meer zeegras en vinden de vogels vooral schelpdieren. Dat betekent dat er ook onder de vogels grote verschuivingen plaatsvonden in aantallen: sommige soorten profiteren van de veranderingen, andere kwijnen weg. 'Dit hangt allemaal samen met de grote droogte in de Sahel in de jaren '70,' vertelt El-Hacen. 'Acht jaar lang viel er geen druppel regen. Wij hadden onze klimaatverandering toen al. Die droogte heeft een enorme impact gehad. Zandstormen, zandafzettingen... Onze wereld is op zijn kop gezet. Je ziet en leeft de gevolgen. Verlies van vee, van gewassen, maar ook van cultuur, van verbinding met de natuur. Iedereen leeft daar nu met een gat in zijn hart. Het is één groot verhaal van verlies.'

Nieuwe estuaria

Dáár komt nu zijn drive vandaan om die veranderingen te willen begrijpen. 'Hoe werkt dit alles door in het kuststelsel, wat zijn de gevolgen, wat kunnen we eraan dóen?', noemt hij als voorbeeld. 'De laatste jaren zien we ook positieve veranderingen: de zee breekt soms door de duinen heen en er ontstaan prachtige nieuwe estuaria met veel zeegras. Het zijn kraamkamers voor jonge vis en het is er rijk aan vogelleven. Een beetje zoals de Waddenzee. Geweldig.'

Maar het systeem is kwetsbaar: het is ingesloten door dijken en steden, die alsmaar oprukken. Vervuiling ligt op de loer, en ook de huidige klimaatverandering zet de boel op scherp. 'Daarom vind ik niet alleen onderzoek belangrijk, maar ook *outreach*,' zegt El-Hacen. 'We moeten in gesprek met de bestuurders, met de boeren en de vissers en de industrie, om samen te werken aan veerkracht. Daar profiteren niet alleen de vogels van, maar ook de mensen.'

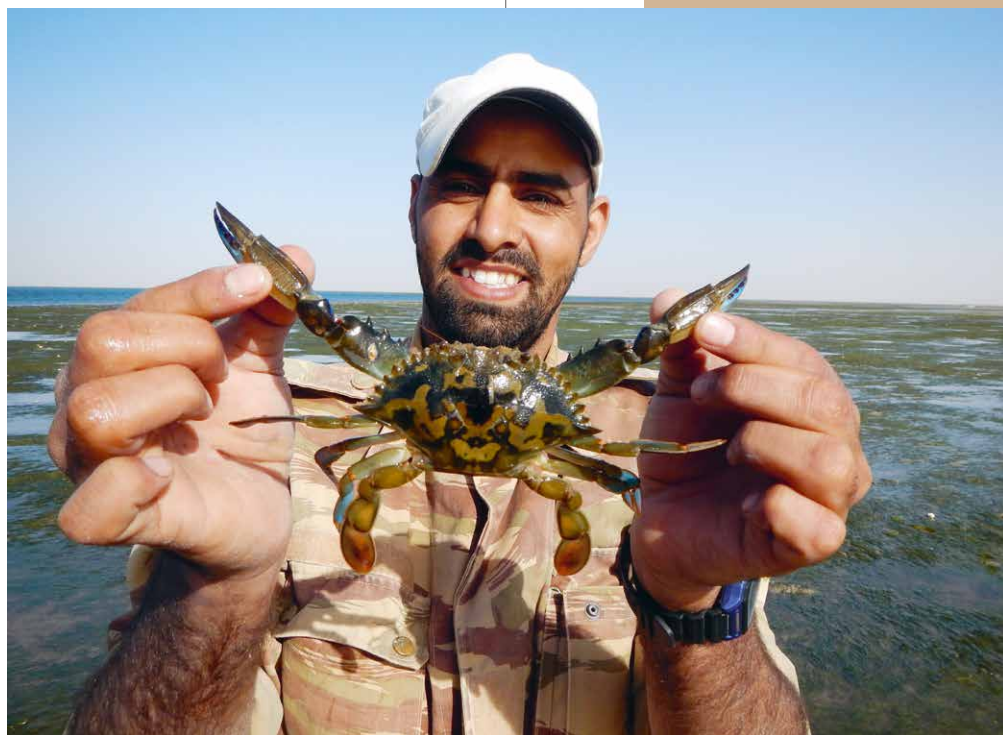
De Nederlandse connectie blijft daarin een rol spelen, aldus de onderzoeker. 'De Nederlanders hebben een reputatie opgebouwd. De bestuurders zeggen: we

kunnen iedereen negeren, maar niet de Nederlandse wetenschappers!'

Verborgene rol

El-Hacen is in Groningen op zijn onderzoek gepromoveerd. Met financiering uit een Zwitsers fonds werkt hij nu als postdoc in de groep van Piersma. Maar zijn band met het EBF blijft sterk. 'Ik zit nu zelf in de commissie die de beurzen toekent,' vertelt hij. 'Dat is een grote eer. Ik ren graag die extra mijl voor het EBF. Het fonds speelt een verborgen, maar zeer belangrijke rol in het universitaire systeem: het geeft mensen een kans die anders nooit uit hun situatie zouden kunnen ontsnappen, vaak mensen uit de kwetsbaarste delen van de wereld.'

Als die mensen hier een goede opleiding kunnen volgen, dan kunnen hun kennis en vaardigheden zich als een olievlek gaan verspreiden als ze terugkeren naar hun land van herkomst. 'Maar het werkt ook

andersom: deze studenten zijn een verrijking voor de RUG. Ze brengen unieke kennis en ervaringen mee, en laten zien wat de relevante vragen zijn.' Recente toekenningen waar El-Hacen over meepraatte, waren bijvoorbeeld beurzen voor studenten die werken aan gendergelijkheid in Afrika en aan manieren om getraumatiseerde kinderen in oorlogsgebieden te helpen.

'Het zijn onderwerpen die er echt toe doen,' zegt El-Hacen. 'Echt *mind-blowing* onderzoek. Daarmee raakt het EBF aan de levens van zoveel mensen. Dus daar werk ik graag aan mee, met een grote glimlach en een open hart.'

UEF Ubbo Emmius Fonds

Eric Bleumink Fellowship

Steun het Eric Bleumink Fellowship via de QR-code, www.uef.nl/projecten/ebf of NL 80 ABNA 056 3098 961, t.n.v. Ubbo Emmius Fonds, inzake EBF.

www.uef.nl/projecten/ebf

Hacen El-Hacen:

'Het EBF geeft mensen een kans die anders nooit uit hun situatie zouden kunnen ontsnappen, vaak mensen uit de kwetsbaarste delen van de wereld'